

ELINA LOISA

RAJANTAKAISET

TAMMI

Elina Loisa

RAJANTAKAISET

Lainaukset

- Leea Virtanen. *Telepaattiset kokemukset*. WSOY, 1977. (s. 5, 73)
- Leea Virtanen. *Kun kello pysähtyi*. WSOY, 1974. (s. 282)
- ”Missä muruseni on?” Säv. Jenni Vartiainen & Juha Immonen, san. Mariska. Warner Music Finland, 2010. (s. 14, 121)
- Aaro Hellaakoski, ”Naurua”. Teoksessa *Jääpeili*. Otava, 1928. (s. 57)
- Kirsi Kunnas, ”Tiitäisen tuutulaulu”. Teoksessa *Tiitäisen satupuu*. WSOY, 1956. (s. 86)
- ”Muistatko Monrepos’n?” Säv. Erik Lindström, san. Aili Runne. Scandia, 1955. (s. 147–148)
- ”Burn”. Robert Smith, Jonathan Lindley / John Tibbs. Universal Music, 1994. (s. 215)
- ”Why Does the Sun Shine?” Säv. Lou Singer, san. Hy Zaret (1959). Myöhemmin laulun levyttänyt They Might Be Giants -yhtye (1993). (s. 220)

© ELINA LOISA JA KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI 2016

ISBN 978-951-31-8658-6

PAINETTU EU:SSA

Jo seuraavana keväänä pitkäperjantaita vasten yöllä nukuin rauhattomasti, kun kuulin outoa rapinaa ja samassa olin valveilla, heti tuli mieleen isoäiti, silloin näin mustan linnun liihottelevan huoneessa ja minun sänkyäni päällä.

Kolme kertaa se kaarsi ympäri, sanoin ääneen ”hyvästi isoäiti”, sitten lintu hävisi ja minut valtasi niin kaihoisa olo. Nousin ylös ja katsoin kelloa, se osoitti 3. Oli jo valoisa kaunis aamu.

LEE VIRTANEN: TELEPAATTISET KOKEMUKSET

PROLOGI

”Hyvissä perheissä on aina salaisuuksia.”

Hilda Ihonen on syntynyt samana vuonna kuin Eeva Kilpi ja Shirley Temple. Hänen lempirunoilijansa on Eila Kivikk’aho, koska tämäkin on kotoisin Sortavalasta, ja Kivikk’ahon runoista hän pitää melkein yhtä paljon kuin omista lentävistä lauseistaan. Niitä on useita ja niiden kautta hän tarkastelee elämää ja selittää maailmaa tytölle, jonka pään kummallakin puolella poninhännät sojottavat toinen viistosti eteen ja toinen viistosti taakse kuin signaalinsa hukanneen radion antennit. Heidän välissään on yksi sukupolvi, yksi nainen ilman juuria ja ilman omia lauseita, ja siksi heidän välissään kulkee toisenlainen yhteys ja linja kuin äidin ja tyttären välissä.

”Sitten kun sie olet vanhempi, mie kerron sulle kaiken, vunukka.”

Antennipää on Hilda Ihosen tyttären tytär Salome, joka syntyi samana vuonna kun Maria Callas kuoli ja radiossa soitettiin We Are The Champions. Salomelle Hilda kertoo ihmiselämän juonenkäänteitä, kaikkien muiden salaisuuksia. Siksi Salome oppii tuntemaan sukulaisten ja

naapureiden kipupisteet ja ajatusten aaveet. Omistaan Hilda ei puhu – vielä. Vaikka Salome voisi jaksaa kuunnella – vielä. Myöhemmin häntä ei enää kiinnosta, kuten eivät kiinnosta Karjalan kaipuusta kertovat laulut, joita isoäiti soittaa hänelle. Muistatko Monrepos'n, ei se ollut lähelläkään Sortavalaa eikä Hilda ollut edes koskaan käynyt Viipurissa, mutta rajantakainen Karjala on muuttunut kotipaikasta laajentuneeksi, kollektiiviseksi kodiksi ja mielenmaisemaksi.

”Mitä sä meinaat kertoa?” Salome kysyy. Hiusponnarit nytkähtävät pään liikkeen tahdissa, antennit värähtävät oikeaa taajuutta etsien. Purkkapallo poksahuttaa pitkin suupieliä.

”Kaiken kerron siulle sitten”, Hilda lupaa.

He eivät arvaa, että vuodet pyyhkivät tuollaiset lupaukset pois yhden kerrallaan, kuten ne mykistävät vanhat valokuvat ja haalistavat kaukaiseen tulevaisuuteen syytetyt aikomukset. Hilda ei koskaan enää matkusta Karjalaan eikä Salome tule koskaan kuulemaan, mitä kaikkea Hilda jätti kertomatta antennipäiselle tytölle.

Kello naksauttelee aikaa pois. Sitten Salomen tukka on siileä, Hildan käsi karhea. Ikkunan takana kesä paahtaa hiekan polttavaksi ja ruohon karrelle. Kesällä ollaan Hildan vanhassa kesäpaikassa, vaikka sekä Hildasta että äidistä tulee siellä umpimielisiä. Mutta siellä pitää olla, koska se on suvun vanha kesäpaikka – Hildan edesmenneen miehen suvun ainakin. Salome tajuaa vasta vanhempana kritisoida sitä, että he pitävät sukuna täysin vieraita ihmisiä vain lakitekstin vuoksi. Tai vaikka sen paikankin takia, se

kun on kesäasuntona hienempi kuin Hildan omilta vanhemmilta jäänyt pieni maatila.

Iltaisin he kantavat kolisevilla sinkkiämpäreillä vettä kasvihuoneeseen tomaatteja varten, ja kun pääskysset syöksähtelevät pihan yli, Hilda kertoo, mitä ne muka sanovat sirrittäväällä lauluäänellään. Sitten, kun Hildaa ei enää ole, Salome löytää kansanperinnekirjasta eläinten ja lintujen ääniä imitoivat lausahduksenpätkät ja sijoittaa mielessään Hildan johonkin kohtaan mennessä maailmassa.

Mutta vielä Salomella on tukka tiukkoina tukkoina kahden puolen päätä, ja kun hän katsoo silmät sikkuralla ylös, häikäisevät pilvet tuntuvat uivan ja pullistelevan taivaalla, väsymystä venyttelevät kesäpäivän hahtuvat.

”Olethan sä elossa vielä ensi kesänä?” Salome kysyy. Hän mittaa vielä aikaa kesissä, kiireettömissä kuumissa päivissä ja kasteisissa illoissa.

”No mie yritän olla.”

Hildaa naurattaa kysymyksen viattomuus ja julmuus, jotka sekoittuvat toisiinsa samassa lapsenäänessä. Mutta kun Salome katsoo häntä, vanheneva nainen vakavoituu. Tuossa katseessa on kaikki: Salomen kiihkeät silmät, Mirja-tyttären syyttävät silmät, Hildan omat surusilmät.

”Mihinkä mie tästä nyt joudan. Älä sie tuollaisia mieti. Ensi kesänä mie opetan sinnuu tekemään ulpukoista kaulanauhan.”

SALOME

”Hilda on kuollut.”

Kuulen äidin äänen puhelimesta. Tiesin aina, että tämä hetki tulee joskus. Lapsena en eräänä kesänä ehtinyt tehdä Hildan kanssa ulpukkakaulanauhaa, vaikka sitä oli suunniteltu koko vuosi yhdessä. Se oli vain jäänyt ja unohtunut ja muistui mieleen vasta kun äiti pakkasi autoa. Nurmikolla olivat pinossa Hildan vanhanaikaiset matkalaukut, äidin uudet ja lukittavat ja minun koulureppuni. Yksi kesä oli taas ohi ja jättäisimme kesäasunnon tyhjilleen. Silloin tajusin kai ensimmäisen kerran, että jonain päivänä Hilda lähtisi edeltä, tajusin ensimmäisen kerran jotain kuolevaisuudesta noin yleensä. Toivoin mielessäni hätäisesti, että ehtisimme kerätä ulpukat vielä seuraavana kesänä.

Ja sitten uusi kesä tuli. Hilda oli vielä, mutta ajatus jäi. Siihenkin tottui. Tuli talvi, toinenkin.

Olin ehtinyt miettiä tätä etukäteen. Olin miettinyt ikkunaan lentäviä lintuja, hyllystä itsekseni putoavia tavaroita. Tai sitten visioin, miten löytäisin Hildan vanhan hartiahuivin mystisesti vaatekaapin sijaan sohvalta, kuin joku olisi juuri pudottanut sen siihen. Tai kuulisin aske-

leita, koputuksia, sillä lailla miten etiäisetkin kulkevat.

En arvannut, että se menisi näin. Keittiön tuolit seisovat ilmeettöminä paikoillaan, tavarat pysyvät hyllyissään. Ympärilläni hiljaisuuden hyhmä, tavallisen tiistai-päivän pysähtyneisyys. Yksinäinen hengitys hiljaisessa huoneessa. Juhannuslapsi on päiväkodissa ja Tiitiäinen nukkuu parvekkeella eikä ovi edes hievahda pakkasenkylmässä ilmavirrassa. Olen heidän kanssaan kolmisin, Leon olen nähnyt viimeksi vain hiukan Tiitiäisen syntymän jälkeen.

Tiitiäinen.

”Äiti. Mä en ehtinyt näyttää Tiitiäistä.”

Kun olin raskaana, otin Hildan kädestä kiinni ja asetin sen vatsalleni. Vanhat sormet olivat jo viilenneet, voima oli vetäytynyt niistä jonnekin syvemmälle, pumppaamaan vielä viimeiset kuukaudet verta sydämen läpi ja pakottamaan aivot muistamaan edes ne sängyn viereen harvakseltaan ilmestyneet kasvot. Minä hymyilin aina leveästi ja sanoin, että hei, minä tulin. En puhunut koskaan itsestäni kolmannessa persoonassa, vaan luotin vanhuksen tunnistavan minut kaikkien muiden kasvojen kavalkadista.

Minua itketti aina sieltä lähtiessä. Mutta nyt en itke ollenkaan. Totean vain, että Hilda ei ehtinyt nähdä vauvaa.

En arvannut, että se menisi näin. Että äiti tulisi tuolla lailla väliimme kuin muistuttaakseen sukupolvien luonnollisesta järjestyksestä, ja että kaikista ihmisistä juuri äiti kertoisi uutisen minulle. Sillä tietenkin ne olivat soittaneet äidille, hoitokodin naiset. Se, kuka on lähin omainen, menee juridiikan mukaan, se lasketaan syntymäjärjestyksestä eikä rakkaudesta.

Pöytä näyttää omituisen tyhjältä, samoin lattia. Koko huone tuntuu tyhjältä, jos nyt yleensä mikään tuntuu mil-tään. Tällaista se sitten onkin.

”Miksi se kuoli?”

Miten typerä kysymys sairaan ja vanhan ihmisen kohdalla. Mutta äiti selittää silti, eikä oikein mihinkään muuhunkaan voi tällaisessa tilanteessa kiinnittyä. Hän kertaa minulle viimeisen päivän tapahtumat.

Hilda joi kahvia ja söi kiisseliä. Hoitajan mukaan hän oli ollut pirteä, mikä tarkoittaa vanhainkodin kielellä sel-laista, joka antaa jotain muitakin elonmerkkejä kuin hi-taasti kohoilevan rintakehän. Mutta kahvin jälkeen Hilda väsähti, kuten yleensä. Puoli kolmen maissa hoitaja kävi katsomassa ja Hilda nukkui. Puoli neljän maissa toinen hoitaja tuli käymään ja löysi Hildan kuolleena.

”Se oli kuollut nukkuessaan”, äiti sanoi. ”Se on hyvä tapa lähteä, rauhallinen. Ei itse ehdi huomata mitään.”

”Niin. Niin.”

Ei itse huomaa mitään. Sehän on kuin ei olisi ollutkaan. Ei tiedä mitään itse, eikä kukaan muukaan huomaa mi-tään. Eikä ihmisellä ole kuin yksi kuolema.

”Voi helvetin helvetti, mä en ehtinyt näyttää Tiitiäistä.”

Sanon sen taas, mutta oikeastaan tarkoitan jotain muuta. Ehkä siitä olisi tullut parempi olo, olisin voinut ajatella, että ainakin Hilda ehti nähdä Tiitiäisen. Sellai-siin asioihin voi kiinnittyä, kun muusta herpaantuu ote.

Viimeisen kerran nähdessäni Hildan riitelin äidin kanssa siinä Hildan sängyn vieressä. Enkä paljon ehtinyt puhua Hildan kanssa, aika meni niin nopeasti. Toivoin silloin, ettei se olisi viimeinen kerta, viimeisen kerran täy-

tyisi olla seesteinen ja merkityksellinen. Ja toivoin taas, että Hilda ehtisi nähdä vauvan, joka venytteli kohdussani ja sai vatsan aaltoilemaan.

Sinä hetkenä kun Hilda kuoli, olin juttelemassa Riian kanssa hänen sohvalleen teekupit kädessä. Riian kupissa oli jotain hifistelyteetä, minulla perinteistä vihreää. Sitteen kävelin kotiin ja kaikki oli kuin ennenkin. Yllättävä auringonsäde ei häikäissyt. Lintu ei lentänyt ikkunaan. Taivaalle ei ilmaantunut erikoisennäköisiä pilvimuodostelmia. Tavarat eivät liikkuneet. Viestintuojia ei ollutkaan.

Kuulen vain vaivoin äidin äänen, joka laskettelee puhelimeen latteuksia. Se oli helpotus Hildalle itselleen. Ei sillä jäänyt enää kesken mitään.

Miten noin voi sanoa, mistäs sitä voi tietää, mitä kaikkea ihmiseltä jäi kesken jo kauan sitten, muistin pettäessä, jalkojen uupuessa ja silloin, kun joku tuli ovesta sisään ja sanoi, että nyt tuli lähtö vanhainkotiin. Vähän kuin joutuisi uudestaan evakkoon.

Ja et sinä olisi noin pienen kanssa ehtinyt, äidin ääni jatkaa. Koliikkivauva ja pätkissä nukutut repaleiset yöt, vastasyntyneen pakkasrajat, imetyksen vaivalloinen alku, yksin kahden pienen lapsen kanssa, Juhannuslapsen kiukkukohtaukset – äiti muistaa aina huomauttaa, että oma uhmaikänikin oli ihan kamala. Vaikka mitä hän siitäkään tietää, Hildahan niitä taaperonraivojani otti vastaan äidin ollessa itse muualla.

Keskeytän äidin vuodatuksen sanoakseni, että ajattelin koko ajan mennä. Ajattelin joka päivä, että menen seuraavana päivänä, jos vain saan nukuttua ja jos... mitä mil-

loinkin. Olisinpa mennyt vaikka vain kerran, vaikka jonnain vähemmänkin hyvänä päivänä.

Äiti huokaa. Se nyt vaan meni näin. Onneksi se sentään ehti nähdä Juhannuslapsen ja tulla isomummuksi. Se oli tärkeää.

”*Sinä* olit Hildalle aina niin rakas.”

Edes tässä kohtaa äiti ei saa pidettyä äänensävyään aisoissa.

Mutta tiesinhän sen aina itsekin. Ja juuri siksi minun olisi pitänyt aavistaa tai nähdä jotain. Nyt tajuan, mitä kuoleman armottomuus pohjimmiltaan on.

Mutta kun vanha ihminen kuolee, se ei muuta maailmassa mitään. Haen Juhannuslapsen päiväkodista, hän potkaisee kengät nurkkaan ja heittää takin lattialle ja juoksee kaatamaan legolaatikon. Helinä ja kilinä täyttävät huoneen ja koko kodin. Tiitiäinen ojentelee käsiään, hamuaa minua, ja minä laitan vanhasta tottumuksesta musiikkikanavan pyörimään. Jenni Vartiainen laulaa: *Tuuli tuule sinne missä muruseni on, leiki hetki hänen hiuksillaan.* Ajattelen hetken Leoa nuorena, hänellä oli pitkä tukka ja tuuli aina tarttui siihen ja heitti sitä silmille, suudellessa minunkin kasvoilleni. Siellä jossain vuosien takana minunkin muruseni on.

Olen ollut nyt lasten kanssa kolmisiin pian kolme kuu-kautta, niin kauan Leo on ollut poissa. Se on joku sukuvika, vai onko se vika ollenkaan, ominaisuus kuitenkin. Hilda oli leski, eikä hän muistellut koskaan miestään. Ja äidille lisääntyminen oli kuin jokin elämän sivutuote ja työ hänen varsinainen rakastettunsa. Tiesin omasta isäs-

täni vain nimen, joskus en tiennyt oliko silläkään väliä.
Oli vain minä, äiti ja Hilda. Tuli Juhannuslapsi, tuli Tii-
tiäinen. Ja Leo meni menojaan, kuten suvun muutkin isät.

SALOME

Katan pöytään Hildan vanhempien koivunurpukupit, joihin Hilda oli ollut aina kovin mieltynyt. Ne ovat Arabian tuotantoa 30-luvulta, ajalta juuri ennen sotaa. En tiedä, koska niitä on käytetty viimeksi. Mutta kun sain ne Hildalta, hän sanoi niiden olevan muisto Karjalasta. Olkoon sitten niin, kaipa ne voivat olla muisto, vaikkei kukaan enää muistakaan.

Oikeastaan hän kaunisteli. Tajusin sen jossain vaiheessa. Ei evakkomatikalle lähdetty kahvikupit laukussa kilisten. Todennäköisesti alkuperäiset kupit jäivät Sortavalaan ja koti-ikävän valtaamat vanhemmat ostivat tilalle samanlaiset saadakseen edes palasen takaisin. Karjala takaisin vaikka kuppi kerrallaan, mukailin joskus vanhaa sutkautusta. Emme ole Leon kanssa käyttäneet niitä koskaan, vaan pidimme niitä lasikaapissa esillä muun Arabian vanhan keräilyposliinin ja satunnaisten antiikkikauppaostosten joukossa. Todellinen syy käyttämättömyyteen oli kuitenkin se, että tuollaisia vanhoja kahvikuppeja on ihan mahdoton käyttää. Ne saa parilla hörpyllä imaistua tyhjäksi ja sitten saa jatkuvasti olla kaatamassa santsikuppeja

vieraille. Eikä niitä kuppeja voi edes pestä koneessa, ja nykyisin kukaan ei enää osaa tiskata.

Mutta ovathan ne kivat vitriinissä. Leon yrittäjätutut ovat ihastelleet niitä, etenkin kun olen sanonut niiden olevan ”mummun vanhoja”. Joskus saatoin sanoa niiden olevan ”äidin suvun perintöä”, jos halusin saada tavalliset kahvikupit vaikuttamaan hienommilta kuin ne olivatkaan. Harvemmin halusin.

Hieno sijoitus, he sanoivat kuitenkin ja pitivät varoen kahvikuppia kämmenellään ihastellen sen yhtäaikaisesti perinteistä ja graafisen modernia kuviota, jossa koivunksa halkoo kuvaa piirretyn särön kaltaisena.

Upeaa että on tällaisia suvussa kulkevia perintökalleuksia, he sanoivat.

Jätin kertomatta suvustani sen, että oikeastaan isoiso-vanhempani tekivät omanlaisensa luokkaretken jo kauan ennen kuin sellaisista tajuttiin puhua. He putosivat yhdellä valtionrajanvedolla talollisista pienviljelijöiksi. Ainoa, mitä saattoi enää tehdä, oli ostaa palasia vanhasta elämästä takaisin kahvikuppeina tai muina esineinä. Mutta valtiolle piti olla kiitollinen saadusta joutomaasta, piti iloita maan itsenäisyydestä ja niellä harmi kodin ja statuksen menetyksestä. Karjalaisia pidettiin muutenkin outoina ja heidän tekemiään sieniruokia tökittiin haarakalla kulmia nostellen.

Väitin vieraille, että käytämme kuppeja vain erikois-tilaisuuksissa, mutta oikeasti suvun perinne on katkennut.

”Tänään juodaan näistä kupeista isomummun muistoksi.”

Katan Juhannuslapselle oman kupin mehua varten.

Juhannuslapsi poimii kupin käteensä molemmin käsin. Tämä on ihan poikkeuksellista, en ikinä normaalitilanteessa antaisi lapsen käteen niin kallista kuppia. Eikä Juhannuslapsella edes mitään pysyviä muistoja Hildasta ole. Voi olla, että tulevaisuudessa kupit eivät merkitse hänelle muuta kuin keinoa saada rahaa. Olemme arvioituttaneet astiaston ja se oli arvokas. Parinkymmenen vuoden kuluttua se saattaa olla vielä arvokkaampi.

Muistoilla on hintansa, ajattelen, elämän voi arvottaa. Me joimme Hildan kanssa näistä kupeista joskus teetä. Hilda ei tajunnut tai ei vain välittänyt niiden arvonnousta. Mutta hänellehän kupit olivat arkisia. Vasta äiti alkoi varjella tavaroita. Mihinkään ei saanut koskea, mihinkään mikä saattoi likaantua tai hajota.

Koko lapsuuteni ja nuoruuteni varoin rikkomasta äidin astioita, naarmuttamasta parkettia, likaamasta sohvaa hiekkaisilla varpailla ja pudottamasta ruokaa vaatteille tai pöytäliinalle. Tapa oli juurtunut niin syvään, että jouduin harjoittelemaan monta kertaa ennen kuin pystyin omassa kodissani istumaan rennosti jalat pöydällä. Enkä ikinä unohda sitä tunnetta. Katselin jalkojani, kantapäitä jotka nojasivat vallanhimoisina pöytälevyyyn, ja varpaita, jotka sojottivat kattoa kohti uhmakkaasti ja hiukan harallaan, koska jouduin kurottelemaan voidakseni oikein kunnolla ihailta jalkojani ja lihasjännitys veti varpaat erilleen kuin kohti maailmanlaitoja. Se pieni ja arkinen ele tuntui anarkistiselta vallankumoukselta.

Sen jälkeen koko maailma näytti hetken aikaa valtavaltal improvisaatioteatterilta. Leo pääsi mukaan innostukseeni, koska halusin pursottaa hänen iholleen kaikkea

mahdollista: kermavaahtoa, suklaakastiketta, siirappia ja sokerimassaa, sotkin kaikkea, mitä en aiemmin ollut voinut. Ja nuolin sen pois. Nielin makeaa höttöä kunnes voin pahoin, mutta samalla söin itseni ähkyyn vapauden tunnetta. Nauroin sotkuinen naama Leon naamaa vasten. Ja hän nauroi minun kanssani.

Siksi pidätän vaistomaisen varoituksen kallisarvoisen kupin pudottamisesta. Juhannuslapselle ja Tiitiäiselle haluan normaalin lapsuuden. Ihan tavallisen, sanoisin jos kysyttäisiin. Ei mitään kontrollifriikkiyttä, ei minkäänlaista sivuuttamista turhempien asioiden tieltä. Leo oli tavallinen ja kaikesta huolimatta niin olin minäkin.

Juhannuslapsi hörppää kupista maitoa ja selittää päiväkodin leikkihuoneen tapahtumia. Legolinna, naamiaisvaatteita, muovailuvahaa.

Sellaista voidaan ehkä kysyä, että millaisen lapsuuden haluaisit antaa lapsillesi. Jos vastaa, että tavallisen, ei koskaan kysytäkään, mitä se tavallinen sitten tarkoittaa. Tavallinen elämä on ongelmia täynnä, joskus ne vain alkavat aiemmin, joskus myöhemmin. Lapsuus yritetään silti kirjoittaa etukäteen, lavastaa valmiiksi ja leikata väärät asiat pois.

Minulle perhe ei koskaan ole ollut pyhä ja koskematon. En koskaan ymmärtänyt, että niinkin voisi ajatella. Minun äitini ei takertunut ainokaiseensa. Ei tarvittu kuin yksi lause pomon suusta ja hän unohti lapsensa päiväkodin pihaan. Siellä hänen ainoa perheenjäsenensä istui pysähtyneessä rengaskeinussa ja hämärä peitteli ympäröivän maiseman. Hoitajat vaihtoivat tumpääntyneinä

jalkaa ja katseita ja sopivat, kuka jää päivystämään tarhan sulkeuduttua. Jäljelle jäänyt soitti äidin työpaikalle ja äiti käski soittaa Hildalle.

Hildasta tuli lopulta hoitajille niin tuttu kasvo, että sijaiset luulivat minua vanhenevan naisen iltatähdeksi. Kun kävelin kotiin käsi Hildan kädessä, kuvittelin itsekin niin. Jos minä olisinkin syntynyt äidiksi eikä hän olisi syntynyt ollenkaan, olisin voinut kävellä Hildan kanssa kotiin iloisemmin. Ei olisi tarvinnut ajatella, miksi oma äiti ei tullutkaan. Hildan kanssa lumihiutaleet vaihtuivat leskenlehettiin, leskenlehdet perhosiin, ja lopulta kellastuvien lehtien myötä alkoi aina uusi aika. Hilda tuli kanssani tutustumaan eskariin, Hilda saattoi minut kouluun. Hilda opeteli päällystämään koulukirjat kontaktimuovilla ja muisteli äidin kouluaita, jolloin kirjat päällystettiin paperilla. Hilda teki ruokia uunissa ja virkkasi Pikku Kakkosen aikana. Vuosien kuluessa hän virkkasi valtavat määrät maljakoiden alle laitettavia lappusia ja pieniä pöytäliinoja. Kun niitä oli kertynyt kaappiin liian korkea pino, hän alkoi virkata parisängynpeittoa.

”Jos työnantaja käskisi, niin hää hyppäis vaikka yhdellä jalalla”, Hilda puhisi äidin viipyessä. Lanka kulki kerästä koukun kautta ruusukuvioksi raivokkaaseen tahtiin. ”Ei tuollasta työtä ennenkään ole sydänverellä tehty. Antaa huijata itseensä ihmisparka.”

”Kyllä työ täytyy tehdä hyvin”, sanoin varovasti.

Hilda rutisti minua. ”Voi lapsrukka sinuu. Heinät on nostettava seipäille ajallaan ja lehmät lypsettävä vielä hämärän aikaan, mutta ei nää nykyaikaset työt tule uniin hätistämään. Kyllä täällä maailmassa käsipareja riittäis,

mutta hullun hommaa on ruveta työpaikalla juoksu-tytöksi vaikka on kouluja käynyt ihminen.”

Äiti tulee kotiin, kun olen pesemässä hampaita. Hän potkaisee kengät eteisen nurkkaan ja hyräilee reipasta säveltä hidastuneella nuotilla.

”Ai kun ihana kahvintuoksu”, hän huokaisee ja heittäytyy keittiön tuoliin. ”Kylläpä on ihana olla kotona kun lapsi on syötetty ja hyvin hoidettu.”

”Me askarreltiin koulussa lumihuutaleita. Mä annan sen sulle sitten kun saan sen kotiin.”

Äiti silittää tukkaani. Hilda vetää anorakkia päälleen ja selostaa, mitä läksyä ei ollut osannut tehdä kanssani. Ala-asteen oppimäärä alkaa mennä ohi Hildan oppineisuudesta.

”Siun olis ne nyt sit katottava”, Hilda muistuttaa.

”Katsotaan katsotaan”, äiti lupaa, mutta minä tiedän, että sitten kun hänellä olisi aikaa, viikonloppuna, läksyt on jo tarkistettu koulussa ja kaikki ovat huomanneet, etten minä ole osannut.

”Mikä on juoksu tyttö?”

”Sellainen apulainen, joka tekee kaikenlaista jonninjoutavaa mitä muut ei viitsi. Mistä sä sen oot kuullut?”

”Ootko sä sellainen vai?”

Äidin tuoli parkaisee lattiaa vasten, kun hän kääntyy äkäisesti Hildaan päin.

”Jumalauta Hilda, sä oot sille taas jotain puhunut, ei uskois että talollisen evakon tyttärestä tuli vanhoilla päivillään tollanen saatanan kommunisti.”

”Miuissa ei kommunistia ole, mutta voisit vähän pittää puolias töissä. Sie kulet ihan sen työnantajas talutusnuorassa ja tyttö kärsii.”

”Älä sinä kuule sekaannu mun asioihin, kun et niistä mitään ymmärrä. Nykyaikaisesta työelämästä ja maailmasta. Lapsi ei kärsi, kun perusasiat on kunnossa.”

”Mutta eihän ne ole kunnossa. Et sunkaan sie oo rakastunu siihen pomoosi, kun annat sen tuolla lailla hypyyttää itteäs? Sen mie kuule sanon siulle, että rakkaus on hyvä renki mutta huono isäntä. Jos et muissa asioissa koskaan äitiäs kuuntele, niin koita nyt edes tässä kuunnella mitä mie asiasta tiän.”

”Niinhän sä todella tiedät”, äiti sylkäisee. ”Kyllä siitä sun rakkaudestasi on kaikki saaneetkin kärsiä. Ja paina mieleesi että mä olen myyntipäällikkö.”

Minä ajattelin, että se olisi toisin. Rakkaudelle voisi antaa tautua, sitä ei tarvitsisi hallita kuten kaikkia muita tunteita. Leon kanssa opin, miten toisen ihmisen voi asettaa kaiken muun edelle, miten minutkin voi, ja miten itse voin tehdä samoin eikä se tunnu ahdistavalta vaan vapauttavalta. Ja kun katsoin Juhannuslapsen syntymätummiin silmiin, ymmärsin kaiken sen, minkä yli äidin työajat, tittelit ja palkankorotustoiveet vyöryivät hukuttavana koskena. Pomoja meni ja uusia tuli, tulostavoitteet kiilasivat muiden toiveiden ohi.

Olin oppinut inhoamaan äidin työtä, mutta omani valitsin silti puhtaasta innostuksesta alaa kohtaan. Äiti osoitti alusta asti suurta kiinnostusta urakehitystäni kohtaan. Hänen alansa oli täysin eri, joten sisällöstä hän ei osannut keskustella kuin pintapuolisesti, enkä minä vaivautunut perehdyttämään häntä tarkemmin. Aluksi olin projektikoordinaattori, mikä tuntui sopivalta sisäin-

toduunilta kaltaiselleni humanistille, mutta etenin tiedottajaksi. Näitä termejä äiti ymmärsi. Hän oli innoissaan, kun huomasi minun tekevän uraa. Itse en oikeastaan ajattellut sitä niin. Minua kiinnosti työn sisältö, eivät meriitit tai tittelit. Kun minusta tuli pääsihteeri, äiti onnitteli kasvot loistaen. Minusta hänen olisi pitänyt onnitella pikemminkin siitä, mitä saatoin työni kautta saada aikaan.

Katso nyt, miten nämä asiat pitäisi hoitaa, ajattelin. Minä en toistaisi äidin virheitä, vaan osaisin elää elämää niin, että siihen mahtui sekä työ että perhe ja kaikki muu. En myöskään uhrannut itseäni, kuten jotkut, en kadonnut perheenäidin roolin taakse, en unohtunut äitiyden ja vaimouden kliseisiin. Ajattelin, että oli mahdollista saada molemmat. Ja niin olikin.

Minun pitäisi kai olla tyytyväinen itseeni.

Voiko kuolleelta saada viestejä? Ei voi.

Salome ja Leo olivat joskus erottamattomat. Nyt ovi on sulkeutunut Leon perässä, ja hänen tilallaan parisängyssä ovat lapset.

Salomen isoäiti Hilda kuolee ja mystisesti samalla kellonlyömällä sähköpostiin singahtaa pyyntö kirjoittaa juttu isovanhemmista. Ajatus täyteen ahdetusta evakkojunasta vetää Salomea puoleensa. Mitä siellä oikein tapahtui, siihen voisi vain Hilda vastata.

Leolla on omat kiireensä. Verkko-roolipeli World of Warcraftin pelaaminen on täyttä työtä: itsensä ylittämistä, käsittämättömiä kohtaamisia, värisevää sähköä pikseleiden välillä. Onko virtuaalimaailma paikka, jossa mahdoton on mahdollista?

Itse sitä tietämättään Salome ja Leo ovat hyvin lähellä toisiaan.

Vinolla huumorilla kirjoitettu tarina ydinperheen komplikaatioista, ystävistä hädässä ja siitä, miten tärkeää olisi puhua asioista, joista kaikkein mieluiten vaikenisi.

#kirja

WWW.KIRJA.FI

9 789513 186586

84.2

ISBN 978-951-31-8658-6

